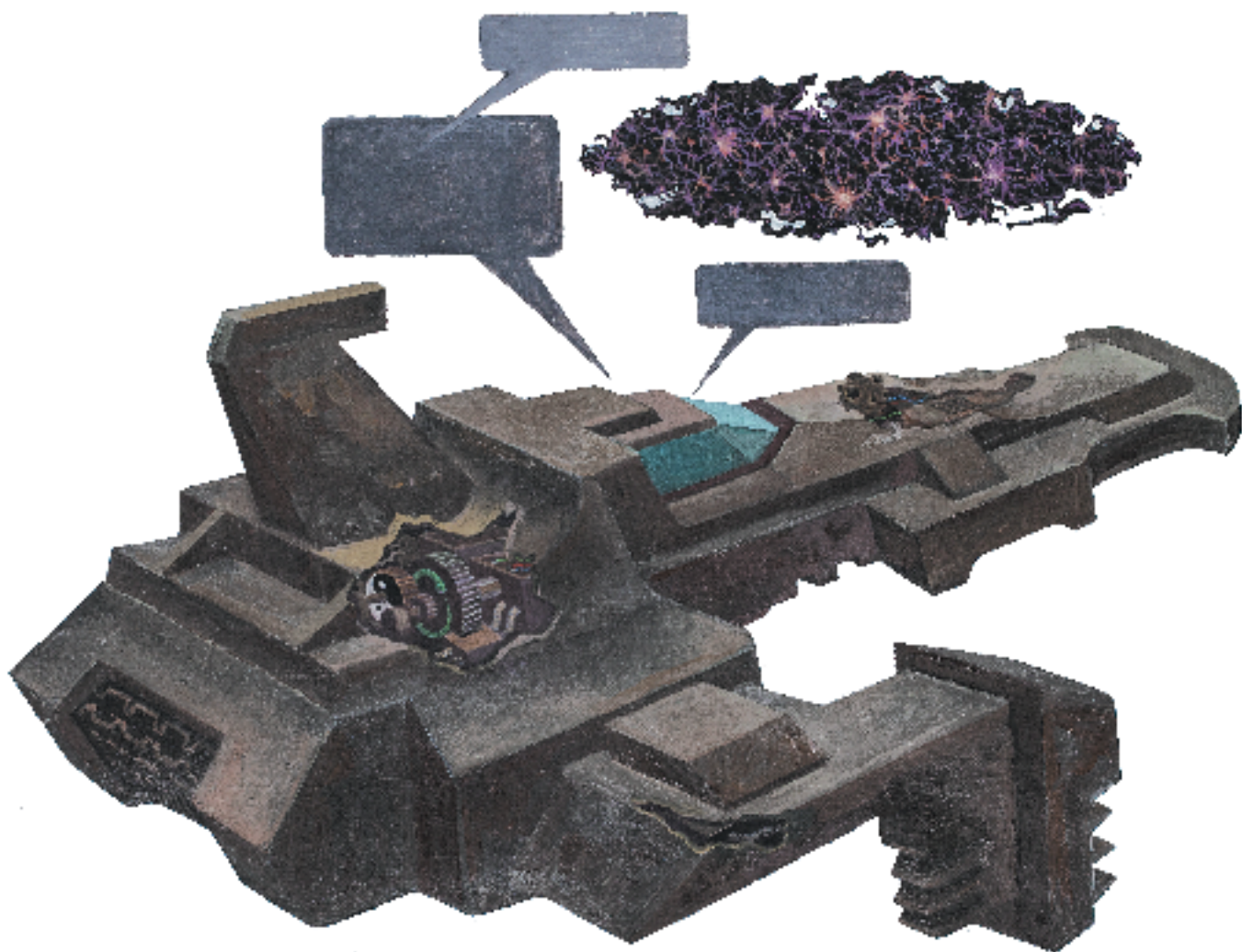

I D E A

artă + societate/arts + society

#47, 2015 30 lei/11 €, 14 USD

Aspirațiile celor care ar vrea să izoleze arta de lumea socială sînt asemănătoare cu cele ale porumbelului lui Kant ce-și imagina că, odată scăpat de forța de frecare a aerului, ar putea zbura cu mult mai liber. Dacă istoria ultimilor cincizeci de ani ai artei ne învață ceva, atunci cu siguranță că ea ne spune că o artă detașată de lumea socială e liberă să meargă unde vrea, numai că nu are unde să meargă. (Victor Burgin)

The aspirations of those who would isolate art from the social world are analogous to those of Kant's dove which dreamed of how much freer its flight could be if only were released from the resistance of the air. If we are to learn any lesson from the history of the past fifty years of art, it is surely that an art unattached to the social world is free to go anywhere but that it has nowhere to go. (Victor Burgin)

Hito Steyerl

In Free Fall, video HDV, 32', single channel, sound, colour, 2010, (*You, Me and Every Thing in Between*, Spațiu Intact, Cluj, 5 March – 22 May 2015; curator, Simona Nastac), courtesy of the artist and Andrew Kreps Gallery, New York

	5	Solidaritatea cu contextul SOLIDARITY WITH THE CONTEXT János Sugár		insert	114	Andreea Ciobîcă: <i>Iluzie solidă/Acces la dispariție</i> <i>SOLID ILLUSION/ACCESS INTO DISAPPEARANCE</i>
	8	A pleca și a rămîne: Observații despre raportul dintre arta contemporană și critică TO LEAVE AND TO STAY: OBSERVATIONS ON THE RELATIONSHIP BETWEEN CONTEMPORARY ART AND CRITICISM Miklós Erhardt		+ <i>experiențe de activism local</i> – 2 + <i>experiences of local activism</i> – 2	117	De la Biblioteca Alternativă la centrul Claca: pași către recompoziția stîngii. Interviu cu Victor V. FROM THE ALTERNATIVE LIBRARY TO THE CLACA CENTER: STEPS TOWARDS A RE-COMPOSITION OF THE LEFT. An Interview with Victor V. Ovidiu Țichindeleanu
	12	Pești abisali: Modernitatea ca Antichitate în arta contemporană maghiară DEEPSEA FISHES: MODERNITY AS ANTIQUITY IN HUNGARIAN CONTEMPORARY ART Gábor András			122	<i>La hameală</i> . Raluca Voinea în dialog cu Mihaela Drăgan și Mihai Lukacs <i>BUNKUM</i> : Raluca Voinea in Conversation with Mihaela Drăgan and Mihai Lukacs
	15	Angajamentul social-politic al artei maghiare de după schimbarea de regim THE SOCIAL-POLITICAL COMMITMENT OF HUNGARIAN ART AFTER THE 1989 REGIME CHANGE Csaba Nemes		<i>verso: pedagogia cazului grec</i> <i>lessons from Greece</i>	129	Pedagogia cazului grec: fundamente ale poziției anti-UE PEDAGOGY GREEK CASE: FUNDAMENTALS OF TAKING ANTI-EU POSITION Ovidiu Țichindeleanu
galerie	20	Mihuț Boșcu-Kafchin: <i>Un film despre strategie</i> <i>A FILM ON STRATEGY</i>			131	Grecia: luptele sociale, criza politică și provocările pentru strategia de stînga GREECE: SOCIAL STRUGGLES, POLITICAL CRISIS AND THE CHALLENGES FOR LEFT STRATEGY Panagiotis Sotiris
scena	49	Anchetă după prima bienală OFF de la Budapesta: Opțiuni, speranțe și șanse de supraviețuire A SURVEY AFTER THE FIRST OFF-BIENNALE FROM BUDAPEST: ALTERNATIVE, HOPE AND CHANCES FOR SURVIVAL Gábor András, coordonator			138	Stînga și Uniunea Europeană: despre nevoia de o poziție antieuro și anti-UE THE LEFT AND THE EUROPEAN UNION: ON THE NEED FOR AN ANTI-EURO AND ANTI-EU POSITION Panagiotis Sotiris
	65	Politică, divertisment și modalități de disidență (sau cum arta contemporană e o investiție mai bună) POLITICS, ENTERTAINMENT AND WAYS OF DISSENT (OR HOW CONTEMPORARY ART IS A BETTER INVESTMENT) Raluca Voinea			141	A crea laboratoare ale speranței: regîndirea chestiunii organizării astăzi CREATING LABORATORIES OF HOPE: RETHINKING THE QUESTION OF ORGANIZATION TODAY Panagiotis Sotiris & Despina Koutsoumba
	72	Capitalul CAPITAL Alexandru Polgár			149	Grecia: moneda euro, suveranitatea și statul ca mize ale strategiei de stînga GREECE: THE EURO, SOVEREIGNTY AND THE STATE AS STAKES OF LEFT STRATEGY Panagiotis Sotiris
	80	<i>Existența voastră e garantată contractual</i> . Expoziția lui Ciprian Mureșan la Ludwig Museum din Budapesta <i>YOUR SURVIVAL IS GUARANTEED BY TREATY</i> : CIPRIAN MUREȘAN'S EXHIBITION AT THE LUDWIG MUSEUM, BUDAPEST Miklós Erhardt				
	93	<i>Instalație</i> : În căutarea materialității orașului <i>INSTALLATION</i> : IN SEARCH OF THE MATERIALITY OF THE CITY Daria Ghiu				
	98	<i>Alzheimer Café</i> . Alexandru Polgár în dialog cu Valentina Vetturi <i>ALZHEIMER CAFÉ</i> : Alexandru Polgár in Conversation with Valentina Vetturi				
	106	Cine o trage pe aia mai scurtă? Despre contextul social-politic al unui proiect artistic pe tema exploatații forestiere WHO DRAWS THE SHORT STRAW? ON THE SOCIAL-POLITICAL CONTEXT OF AN ARTISTIC PROJECT ON THE TOPIC OF WOOD INDUSTRY Tímea Bakk-Dávid				

within the context of the public art program of the Kunsthalle and it will be soon moved in the courtyard of the Kunsthalle. *Alzheimer Café II* was conceived and produced instead in Rome, thanks to MAXXI – Museo delle arti del XXI secolo – within the context of the exhibition *Open Museum – Open City*, curated by the artistic director Hou Hanru. Here the monument becomes performative and imaginary. *Alzheimer Café II* is a cloud of the future; you can access it through guides that allow you to enter this field of energy and sounds.

➡ *I can see the various strange reverberations between a monument dedicated to both forgetting and memories, but could you tell us more about Alzheimer Café II? Although I can sense the process of weaving that brought you to these works, their topic – or rather their focus – is still floating in the cloud of motives that you have mentioned. But perhaps this precise haziness – to put it this way – is part of your goal?*

➡ Haziness is indeed part of the nuances related to the topic: disappearance. The core of *Alzheimer Café* is something rather difficult to identify: motives, half songs, words with a residue of melody in them, melodies with no more words, voices playing in between death and life. You can hear a weaving of broken voices, sometimes harmonious, sometimes disturbing, voices without gender, voices where the melody persist in spite of its consumption. I see both *Alzheimer Cafés* as multiplying devices for the memories of those who listen today to these intimate – but now public – sounds that initially were personal memories.

With *Alzheimer Café II* I imagined an unconventional space for listening in the near future. Five performers are the Charon, the guides of this space: wearing headphones and an essential uniform, they offer to the spectator an access to this landscape of sounds. The gallery of the museum is white, empty and overexposed; the guides wait for the visitors in a line at the end of a grade. “Welcome to the cloud” is one of the few words pronounced by the performers while giving the headphones. The whole attention is on hearing: a floating environment of sounds, sometimes very near, sometimes far, compose and create *Alzheimer Café II*. The movements of the performers are slow and simple within the space, in-between presence and absence: they are there to listen with. The trajectories of their bodies are built in relation to themselves and to the public. Ten people inhabit the *Alzheimer Café* each time, all wearing headphones: five are guides, five are visitors. It is a public environment where a very intimate connection grows between looking and hearing.

➡ *What is the meaning of the choreography, of the way these guides move? Also, how much did you intervene in the space of the museum, since the ground is slightly inclined? And what about the sounds, are they the same as in Alzheimer Café I?*

➡ There is no choreography in strict terms; we can talk about a guided improvisation. I gave some guidelines to the performers, which are interpreted by each of them and as a group in the space. There is a score and they have a certain freedom of interpreting it in relation also to the public. These guidelines are built together starting from the selection process with which I came to build the group. Regarding the space – I did not intervene on it in the sense of physical modifications. The ground of the gallery 5 at MAXXI, the last gallery of the building, is slightly inclined and I built the performance working in strict relation with the space and interpreting it. Your last question concerned the sound. For *Alzheimer Café I* collected sounds in the city of Göppingen. There, I met German voices, but also voices from Italy, Spain, Hungary, and Russia. And I listened and listened to these recorded voices, working and post-producing them having in mind the images of the musical boxes placed on the ground. This image was my score, as well as the idea of creating a duality between the two boxes: a *basso continuo* and a melody. The work of composition was made in what we can call a paratactical way. The voices were selected and tied together following the experience

lor – sau mai degrabă punctul pe care se concentrează ele – plutește încă în norul de motive pe care le-ai menționat. Poate însă că această încețoșare reglată, ca să zic așa, face parte din scopul tău?

➡ Încețoșarea face parte fără îndoială din nuanțele legate de temă: dispariția. Nucleul *Alzheimer Café* e ceva destul de dificil de identificat: motive, jumătăți de cântece, cuvinte cu un reziduu de melodie în ele, melodii care nu mai au cuvinte, voci cântînd între moarte și viață. Se poate auzi întreteserea unor voci sparte, uneori armonioasă, alteori deranjantă, voci fără sex, voci în care melodia persistă în pofida consumării ei. Văd ambele *Alzheimer Café* ca dispozitive de multiplicare pentru amintirile celor care ascultă astăzi aceste sunete intime – acum publice – care înainte erau amintiri foarte personale.

În *Alzheimer Café II* am imaginat un spațiu neconvențional pentru a asculta viitorul apropiat. Cinci actanți sînt un fel de Caron, ghizii acestui spațiu: purtînd căști și o uniformă care e esențială, ei oferă spectatorului un acces în acest peisaj al sunetelor. Galeria muzeului e albă, goală și orbitoare; ghizii îi așteaptă pe vizitatori sînd unul lîngă altul pe partea superioară a podelei înclinată. „Bine ați venit pe nor” e una dintre puținele vorbe pe care le rostesc în timp ce distribuie căști. Toată atenția e pe ascultare: un ambient plutitor de sunete, uneori foarte apropiate, alteori îndepărtate, compun și creează *Alzheimer Café II*. Mișcările actanților sînt încete și simple în spațiu, între prezență și absență: ei sînt acolo pentru a asculta împreună cu ei. Traiectoriile corpurilor lor sînt construite în raport cu ceilalți ghizi și cu publicul. De fiecare dată, există doar zece oameni în *Alzheimer Café II*, fiecare dintre ei purtînd căști: cinci sînt ghizi, cinci vizitatori. E un ambient public în care se formează o conexiune foarte intimă între a privi și a auzi.

➡ *Care e semnificația coregrafiei, a felului în care se mișcă acești ghizi? De asemenea, cît de mult ai intervenit în spațiul muzeului, de vreme ce podeaua e ușor înclinată? Iar, în privința sunetelor, sînt ele aceleași ca în Alzheimer Café I?*

➡ Strict vorbind, nu există coregrafie; e vorba mai degrabă de o improvizare ghidată. Le-am dat cîteva indicații generale actanților, dar acestea sînt interpretate de fiecare dintre ei în parte și ca grup în spațiu. Există o partitură și ei au o anumită libertate de a o interpreta în timp ce se raportează și la public. Aceste indicații constituie un întreg, începînd cu procesul de selecție prin care am compus grupul.

În ce privește spațiul – nu am intervenit în el în sensul unor modificări ale trăsăturilor sale fizice. Podeaua galeriei 5 la MAXXI, ultima din clădire, e ușor înclinată și mi-am construit *performance*-ul lucrînd îndeaproape cu acest spațiu și interpretîndu-l.

Ultima dintre întrebările tale viza sunetul. Pentru *Alzheimer Café I* am colecționat sunete din Göppingen. Acolo am găsit voci germane, dar și din Italia, Spania, Ungaria și Rusia. Am ascultat în mod repetat aceste voci înregistrate, lucrînd la ele și procesîndu-le, dar avînd în fața ochilor imaginile cutiilor muzicale plasate pe jos. Această imagine a fost partitura mea, împreună cu ideea de a crea o dualitate între cele două cutii (*basso continuo* și melodie). Compoziția a fost făcută într-un fel care s-ar putea numi paratactical. Vocile au fost selectate și legate în urma experienței pe care am avut-o în timp ce le-am colectat și avînd în fața ochilor experiența pe care am vrut s-o creez pentru spectator. Ceea ce se poate auzi nu e departe de un program radio, iar asta și în ce privește calitatea sunetului, diversele piese urmînd una după alta. Vocile aici sînt brute, de parcă ar veni din pămînt.

Pentru *Alzheimer Café II*, căutarea vocilor s-a petrecut în Italia. Aceste voci noi au fost combinate cu cele „germane”. Tipurile de cântece, melodii, sunete și chiar timbre culese în cele două țări sînt foarte diferite. În cazul acesta, partitura a fost dată de nor. Am desenat o imagine care a ghidat munca de ascultare și de procesare din *Alzheimer Café II*. Compoziția e complexă, articulată, și nu paratactică. Intenția

ALZHEIMER CAFÉ Alexandru Polgár in Conversation with Valentina Vetturi

VALENTINA VETTURI (b. Reggio Calabria, 1979) interweaves in her art writing, performance and memory. Her works are the result of long processes involving fragments of apparently diverse forms of reality. The countless invisible characters and voices that inhabit her performances and installations lie on the never-ending borderline between presence and absence, interpreting the world around us. She has taken part in residency programs in Italy and abroad, and her works have been shown in public and private institutions, including MAXXI (Rome), Kunsthalle Göppingen, tranzit.ro/Bucharest, Istituto Svizzero (Rome), Fondazione Sandretto (Turin), MACRO (Rome), Viafarini (Milan).

ALZHEIMER CAFÉ Alexandru Polgár in Conversation with Valentina Vetturi

VALENTINA VETTURI (b. Reggio Calabria, 1979) interweaves in her art writing, performance and memory. Her works are the result of long processes involving fragments of apparently diverse forms of reality. The countless invisible characters and voices that inhabit her performances and installations lie on the never-ending borderline between presence and absence, interpreting the world around us. She has taken part in residency programs in Italy and abroad, and her works have been shown in public and private institutions, including MAXXI (Rome), Kunsthalle Göppingen, tranzit.ro/Bucharest, Istituto Svizzero (Rome), Fondazione Sandretto (Turin), MACRO (Rome), Viafarini (Milan).

ALEXANDRU POLGÁR ➡ *Last year you created two works called Alzheimer Café I and Alzheimer Café II. The first is a public monument in Germany, the second a performance in Italy. Would you be so kind to describe how did you arrive to the idea of working on this topic? And, in fact, what is the exact topic we are talking about?*

VALENTINA VETTURI ➡ Once a woman forgot she was chewing a piece of meat. She kept this piece in her mouth, chewing and chewing and chewing while it was changing shape. I wondered if she would ever be capable of swallowing it. This was the first note of the process that brought me to *Alzheimer Café* – memory as a piece of meat. A bolus you chew and chew, shaping it every time differently and not knowing if you will ever be able to swallow it. Immediately, the Alzheimer illness brought me somewhere else, or, rather, some steps away from it. Despite every mental association, *Alzheimer Café* is not a work about memory and is not a work about the illness. People affected by neurological disorders impairing their capability of remembering can have a sort of automatism that allows them to “remember” singing, or making something similar to singing. Even when they are not able to remember their name anymore, they can recall pieces of songs, small motives and laments belonging to significant episodes of their life. Something similar can happen also with smells. I focused my work on this kind of “musical memories”. I collected sounds made by patients suffering of Alzheimer and dementia and I imagined the *Alzheimer Café* as a space for preserving them, a space for listening – a monument that could give a public space to these very intimate fragments of private memories that seem to fight, singing in order to not disappear. *Alzheimer Café* found its first shape thanks to Kunsthalle Göppingen in Germany and his director Werner Mayer, who was immediately interested in the idea. *Alzheimer Café I* is a sculpture. A red pyramid made by wood. It has a door through which two or three persons can enter at a time to find themselves in an interior made of classical wallpaper. The glance however is captured immediately by two holes/boxes in the pavement, which play these sound memories if opened. One is the *basso continuo*, and the other is the melody: a musical puzzle made of collected sounds. The installation was presented in October 2014 in a public garden in the city of Göppingen,

Alzheimer Café

Alexandru Polgár în dialog cu Valentina Vetturi

VALENTINA VETTURI (n. Reggio Calabria, 1979) întrețese în arta ei scrisul, performance-ul și memoria. Lucrările ei sînt rezultatul unor lungi procese implicînd fragmente din forme de realitate aparent diferite. Nenumăratele personaje și voci invizibile care îi populează performance-unle și instalațiile stau pe granița nesfîrșită dintre prezență și absență, interpretînd lumea din jurul nostru. A participat la programe de rezidență din Italia și din străinătate, iar lucrările sale au fost prezentate în instituții publice și private, cum ar fi MAXXI (Roma), Kunsthalle Göppingen, tranzit.ro/București, Istituto Svizzero (Roma), Fondazione Sandretto (Torino), MACRO (Roma), Viafarini (Milano).

ALEXANDRU POLGÁR ➡ Anul trecut ai făcut două lucrări intitulate Alzheimer Café I și Alzheimer Café II. Prima este un monument public în Germania, a doua un performance în Italia. Ai vrea să ne descrii cum ai ajuns la ideea de a lucra pe această temă? Și, de fapt, care e tema precisă despre care vorbim? VALENTINA VETTURI ➡ Odată o femeie a uitat că mesteca o bucată de carne. A ținut bucata în gură mestecînd și mestecînd și mestecînd în timp ce ea-și schimba forma. Mă gîndeam dacă va fi vreodată în stare s-o înghiță. Aceasta a fost prima însemnare din procesul care m-a adus la Alzheimer Café – memoria ca o bucată de carne. Un bol pe care îl mesteci și-l mesteci, modelîndu-l de fiecare dată în mod diferit, fără să știi dacă vei fi vreodată în stare să-l înghiți. Imediat, boala Alzheimer m-a dus altundeva sau, mai degrabă, la cîțiva pași depărtare de ea. În pofida oricăror asocieri mentale, Alzheimer Café nu e o lucrare despre memorie și nici despre boală. Oamenii care sînt afectați de tulburări neurologice care le perturbă capacitatea de a-și aminti pot avea un fel de automatism care le permite să-și „aducă aminte” cîntece sau ceva asemănător lor. Chiar atunci cînd nu sînt în stare să-și aducă aminte de numele lor, își pot aminti bucăți de melodii, motive mărunte și tînguiri ce țin de episoade semnificative din viața lor. Ceva asemănător se întîmplă, de asemenea, cu mirosurile. Mi-am concentrat lucrarea pe acest tip de „amintiri muzicale”. Am colecționat sunete scoase de pacienți suferind de Alzheimer și demență și mi-am imaginat Alzheimer Café ca pe un spațiu pentru păstrarea lor, un spațiu pentru ascultare – un monument care putea da spațiu public acestor fragmente foarte intime de amintiri private, care par să lupte, cîntînd pentru a nu dispărea. Alzheimer Café și-a găsit prima formă mulțumită Kunsthalle Göppingen din Germania și directorului ei Werner Mayer, care a fost din prima interesat de idee. Alzheimer Café I este o sculptură. O piramidă roșie făcută din lemn. Are o ușă prin care pot intra două sau trei persoane pentru a se găsi într-un interior făcut din tapet obișnuit. Privirea e prinsă de-ndată de două găuri/cutii de pe pardoseală, prin care, dacă sînt deschise, se pot auzi aceste amintiri sonore. Una e basso continuo, cealaltă linia melodică: un puzzle muzical din sunete adunate. Instalația a fost prezentată în octombrie 2014 într-o piață publică din Göppingen în contextul unui program de artă publică a Kunsthalle și va fi în curînd mutată în curtea acesteia. Alzheimer Café II a fost concepută, în schimb, la Roma și găzduită de MAXXI – Museo delle arti del XXI secolo – în contextul expoziției Open Museum – Open City, avîndu-l drept curator pe Hou Hanru. Aici monumentul devine un performance și imaginat: Alzheimer Café II e un nor al viitorului; se poate avea acces la el prin intermediul unor ghizi care îți permit să pășești în acest cîmp de energie și sunete. ➡ Pot înțelege diversele reverberații cizdate produse de un monument dedicat în același timp uitării și amintirilor, dar ne-ai putea spune oare mai multe despre Alzheimer Café II? Deși simt ceva din procesul de țesere care te-a adus la aceste lucrări, tema

ALEXANDRU POLGÁR ➡ *Anul trecut ai făcut două lucrări intitulate Alzheimer Café I și Alzheimer Café II. Prima este un monument public în Germania, a doua un performance în Italia. Ai vrea să ne descrii cum ai ajuns la ideea de a lucra pe această temă? Și, de fapt, care e tema precisă despre care vorbim?*

VALENTINA VETTURI ➡ Odată o femeie a uitat că mesteca o bucată de carne. A ținut bucata în gură mestecînd și mestecînd și mestecînd în timp ce ea-și schimba forma. Mă gîndeam dacă va fi vreodată în stare s-o înghiță. Aceasta a fost prima însemnare din procesul care m-a adus la *Alzheimer Café* – memoria ca o bucată de carne. Un bol pe care îl mesteci și-l mesteci, modelîndu-l de fiecare dată în mod diferit, fără să știi dacă vei fi vreodată în stare să-l înghiți. Imediat, boala Alzheimer m-a dus altundeva sau, mai degrabă, la cîțiva pași depărtare de ea. În pofida oricăror asocieri mentale, *Alzheimer Café* nu e o lucrare despre memorie și nici despre boală.

Oamenii care sînt afectați de tulburări neurologice care le perturbă capacitatea de a-și aminti pot avea un fel de automatism care le permite să-și „aducă aminte” cîntece sau ceva asemănător lor. Chiar atunci cînd nu sînt în stare să-și aducă aminte de numele lor, își pot aminti bucăți de melodii, motive mărunte și tînguiri ce țin de episoade semnificative din viața lor. Ceva asemănător se întîmplă, de asemenea, cu mirosurile. Mi-am concentrat lucrarea pe acest tip de „amintiri muzicale”. Am colecționat sunete scoase de pacienți suferind de Alzheimer și demență și mi-am imaginat *Alzheimer Café* ca pe un spațiu pentru păstrarea lor, un spațiu pentru ascultare – un monument care putea da spațiu public acestor fragmente foarte intime de amintiri private, care par să lupte, cîntînd pentru a nu dispărea.

Alzheimer Café și-a găsit prima formă mulțumită Kunsthalle Göppingen din Germania și directorului ei Werner Mayer, care a fost din prima interesat de idee. *Alzheimer Café I* este o sculptură. O piramidă roșie făcută din lemn. Are o ușă prin care pot intra două sau trei persoane pentru a se găsi într-un interior făcut din tapet obișnuit. Privirea e prinsă de-ndată de două găuri/cutii de pe pardoseală, prin care, dacă sînt deschise, se pot auzi aceste amintiri sonore. Una e *basso continuo*, cealaltă linia melodică: un puzzle muzical din sunete adunate. Instalația a fost prezentată în octombrie 2014 într-o piață publică din Göppingen în contextul unui program de artă publică a Kunsthalle și va fi în curînd mutată în curtea acesteia.

Alzheimer Café II a fost concepută, în schimb, la Roma și găzduită de MAXXI – Museo delle arti del XXI secolo – în contextul expoziției *Open Museum – Open City*, avîndu-l drept curator pe Hou Hanru. Aici monumentul devine un *performance* și imaginat: *Alzheimer Café II* e un nor al viitorului; se poate avea acces la el prin intermediul unor ghizi care îți permit să pășești în acest cîmp de energie și sunete.

➡ *Pot înțelege diversele reverberații cizdate produse de un monument dedicat în același timp uitării și amintirilor, dar ne-ai putea spune oare mai multe despre Alzheimer Café II? Deși simt ceva din procesul de țesere care te-a adus la aceste lucrări, tema*

Alzheimer Café I, 2014, courtesy Kunsthalle Göppingen

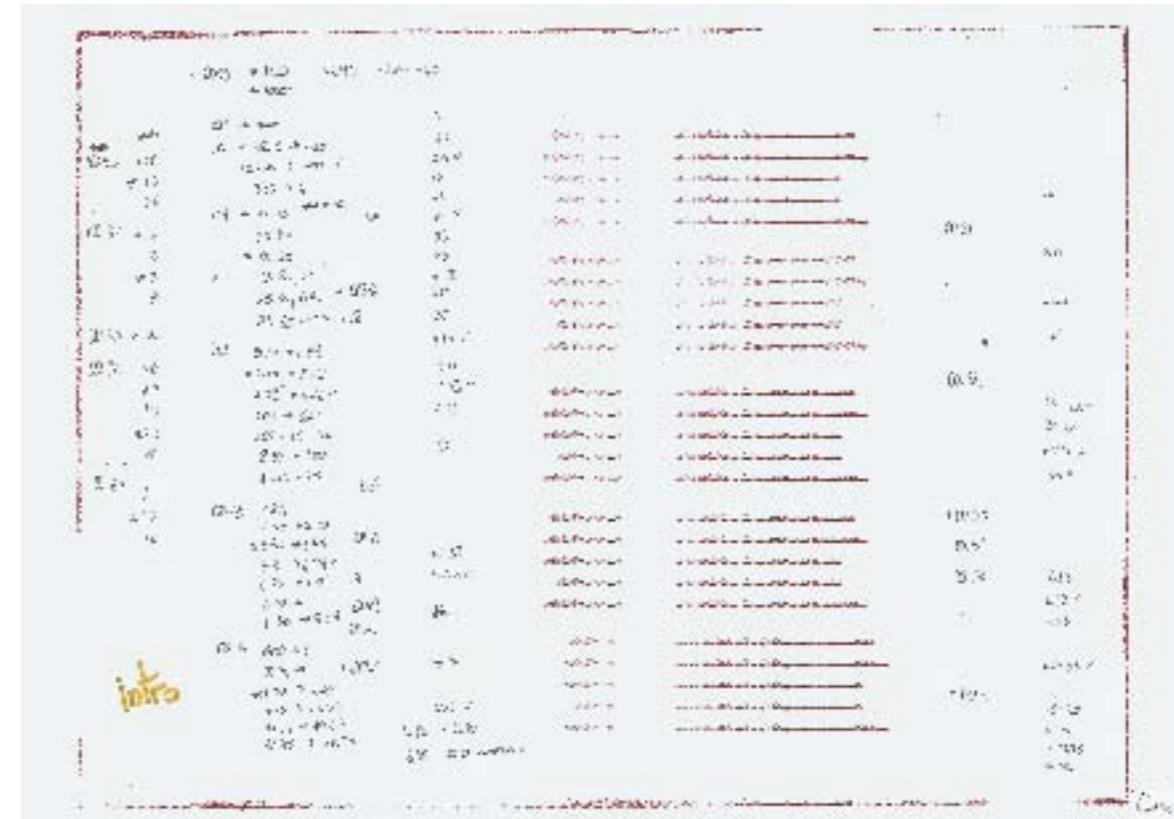

Alzheimer Café II, 2014/15, courtesy Fondazione MAXXI

Studio per Alzheimer Café II, 2014, courtesy the artist

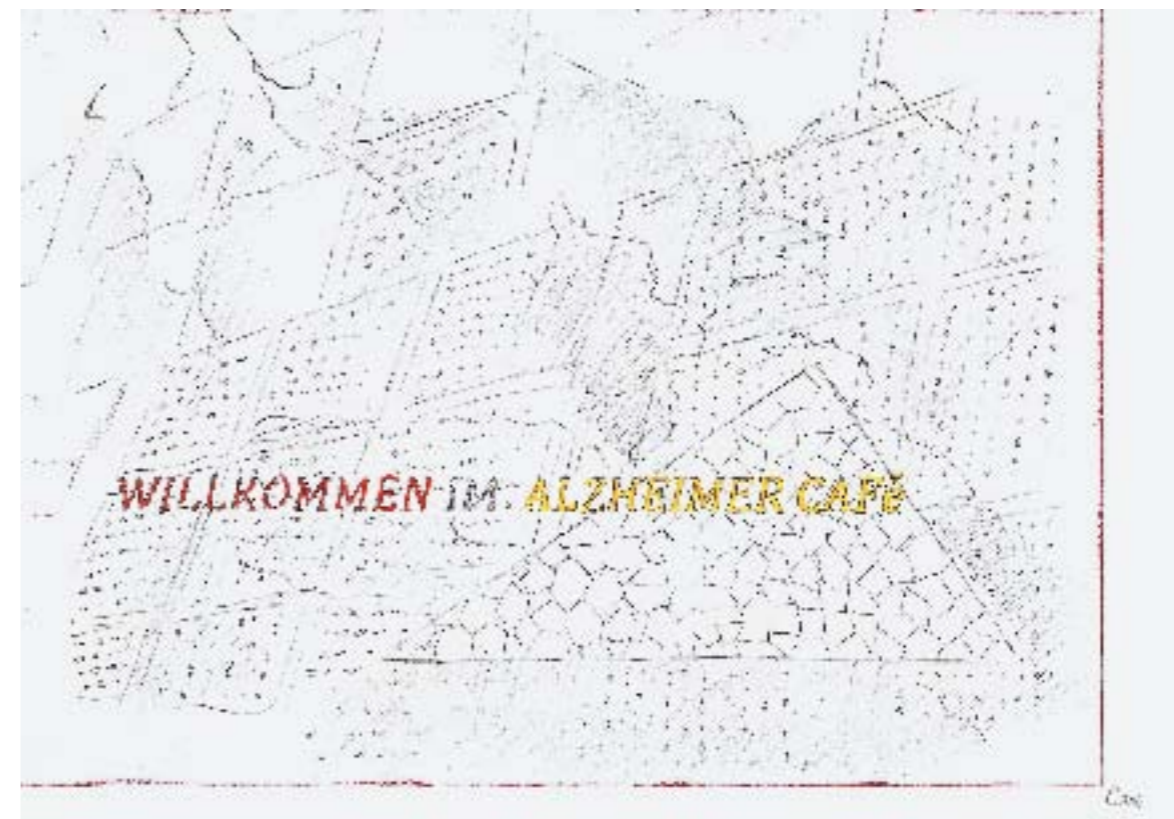
I had while collecting them and the experience I wanted to create for the spectator. What you hear is not far from a radio program, and this also in terms of the quality of the sound, where different pieces follow one another. The voices here are rough, like coming from the earth.

For *Alzheimer Café II* the research of voices took place in Italy, and these new voices were combined with some of the "German" ones. The kinds of songs, melodies, sounds and even timbres collected in the two countries are very different. In this case the cloud was the score. I draw an image that guided the work of listening and post-producing in *Alzheimer Café II*. The composition is complex, articulated and not paratactic. The intent was to build a landscape where all the voices play, coexist and move together according to the floating of the cloud. You can come nearer to one or another while you walk and experience it.

In both works there is a fictional element. And this is the process I am interested in: it starts by collecting elements from reality and then it is about processing the collected materials (sound, as in this case, or stories) with a fictional approach that brings them together in a new form.

⇒ You mentioned the selection process of the guides. Could you, would you, tell us more about this? Also, you treated each guide as the access point to a cloud of recorded voices, fragments of memory, songs, sounds – still, nobody could access the whole, the entirety of this picture that projects us through the voice of one guide to the year 2094. This running ahead, to look back from there to clouds of sounds resembles a bit the position of the "angel of history" invented by Benjamin... Why do you want us to be in the future to look back at what you have collected now?

⇒ I'm glad you reminded me the "angel of history". I read Benjamin's text some years ago even if I did not explicitly think of it while working on *Alzheimer Café*. In the cloud, in this imaginary place in the near future, each guide gives to each member of the

mea a fost aceea de a construi un peisaj în care toate vocile cântă, coexistă și se mișcă împreună în funcție de plutirea norului. Ne putem apropia de una sau alta dintre voci în timp ce ne plimbăm și le trăim.

În ambele lucrări există un element de ficțiune. Și acesta e procesul care mă interesează: el începe prin colectarea unor elemente din realitate și, după aceea, prelucrează materialele adunate (sunetul, în cazul de față, sau povești) printr-o abordare ficțională care le leagă într-o nouă formă.

➡ *Ai menționat, de asemenea, procesul de selecție a ghizilor. Ai putea, ai dori să ne spui mai multe despre asta? Ai tratat fiecare ghid ca pe un punct de acces la un nor de voci înregistrate, fragmente de amintiri, cântece, sunete – totuși nimeni nu are acces la întreg, la totalitatea acestei imagini care ne proiectează prin vocea unuia dintre ghizi în anul 2094. Această fugă înainte, pentru a ne uita de acolo la norii de sunete, seamănă un pic cu poziția „îngerului istoriei” inventată de Benjamin... De ce vrei să ne proiectăm în viitor pentru a privi în urmă la ceea ce ai adunat acum?*

➡ Mă bucur că mi-ai amintit de „îngerul istoriei”. Am citit textul lui Benjamin cu câțiva ani în urmă, chiar dacă nu m-am gândit în chip explicit la el atunci când am lucrat la *Alzheimer Café*. În nor, în acest loc imaginar din viitorul apropiat, fiecare ghid îi dă fiecărui membru al publicului această indicație temporală. Poate că aș dori să avem în viitor un loc (digital? real/fizic?) în care să ne salvăm amintirile noastre muzicale înainte ca ele să pălească. Când pășim (acum), cu ajutorul căștilor, în peisajul imaginar al *Alzheimer Café*, ne aflăm altundeva și acest altundeva e făcut dintr-o cantitate enormă de lumină și sunet. E un ambient violent care are de-a face cu ideea de a uita totul.

Aș dori să citez una dintre cărțile care m-au însoțit în timp ce făceam această lucrare: *A ne aduce aminte de viitor* de Luciano Berio: „Nu mă va interesa aici muzica în calitate de marfă emoțională și liniștitoare pentru ascultător, nici muzica în calitate de marfă procedurală și liniștitoare pentru compozitor. Intenția mea e aceea de a vă împărtăși o experiență muzicală care ne invită să ne revizuiem sau să ne suspendăm relația cu trecutul și s-o redescoperim ca parte a unei traiectorii viitoare”. Despre procesul de selecție: când nu sînt eu însămi un actant, consider un element esențial al lucrării felul în care îi implic pe actanți în facerea lucrării. Totul începe cu textul cu care îi raccol, iar apoi, de-ndată, cu prima întâlnire cu candidații. Încerc să nu selectez în mod direct, ci să pomesc un proces de selecție reciprocă. De pildă, în cazul de față, apelul a vizat dansatori cu o oarecare experiență în *performance*. Le-am dat prima întâlnire nu la MAXXI, ci într-o piață din Roma, dimineța devreme (și nu toți care mi-au scris au venit), iar acolo, ca un prim gest de întâlnire, am prezentat grupului un *performance* intitulat *La Funzione* și inspirat de Fernand Meyssonier, unul dintre ultimii călăi în viață din Europa. Le-am cerut să-l joace cu pietonii din piață. I-am pus într-o situație foarte neașteptată și dificilă, iar această experiență pe care am avut-o împreună a început să construiască grupul și, totodată, le-a permis celor care au avut o oarecare empatie față de acest mod de lucru să iasă la iveală. În timpul zilelor de repetiții în spațiul muzeului, munca noastră s-a bazat pe improvizare și a fost făcută din diverși pași prin care aproximam ce se va întâmpla mai încolo, când publicul venea pe „scenă”. În lucrările mele implic adesea anumite categorii de oameni ca actanți (de pildă, dirijori sau adolescenți etc.), în cazul de față dansatori. De fiecare dată, grupul aduce lucrării propriul său bagaj tehnic și uman de experiențe, iar eu îl topesc în indicațiile pe care le am în cap.

Aș vrea să te rog acum să-mi spui sau, mai bine, să interpretezi motivul pentru care am vrut ca publicul să fie proiectat în viitor pentru a se uita de acolo la un prezent care, în acel moment, va fi fost deja trecut.

➡ *E interesant cum numele cafenelei ca atare (café) intră în peisaj. În timp ce el are ceva sens pentru mine în cazul piramidei, în a doua lucrare pare să piardă orice*

public this temporal indication. Perhaps I wish to have a place in the future (a digital one? a real/physical one?) where to save our musical memories before they fade away. When you enter (now) through the headphones into the imaginary landscape of *Alzheimer Café* you are somewhere else and this somewhere else is made of an enormous amount of light and sound. It is a violent environment that deals with the idea of forgetting everything.

I would like to quote one of the books that accompanied me during the making of the work: *Remembering the Future* by Luciano Berio: “I will not concern myself here with music as an emotional and reassuring commodity for the listener, nor with music as a procedural and reassuring commodity for the composer. It is my intention to share with you some musical experience that invites us to revise or suspend our relation with the past, and to rediscover it as a part of a future trajectory.”

On the selection process: when I am not the performer, I consider an essential element of the work the way I involve performers in the making of the work. It starts with the text I spread around to find them and then immediately with the first meeting with the candidates. I try not to select directly, but to initiate a process of mutual selection. For example, in this case the call was directed to dancers with experience in performance. I gave the first appointment not at MAXXI, but in a square in Rome early in the morning (and not everyone who wrote to me came) and there, as a first act of the meeting, I presented to the group a performance of mine called *La Funzione* (The Service) inspired by Fernand Meyssonier, one of the last living executioners in Europe. I asked them to perform it in the square with pedestrians. I put them in a very unexpected and difficult situation and this experience made together started to build the group and, at the same time, allowed the ones who feel empathy toward this attitude of work to appear. During the days of rehearsal in the space of the museum, our work was based on improvisation and was made of different steps of approximating what happened later, when the public came on “the stage”. In my works I often involve certain categories of people as performers (for instance, orchestra directors or teenagers, etc.), in this case dancers. Each time the group brings to the piece its own technical and human baggage of experiences, and I melt them in the guidelines I have in mind.

And now I ask you to tell me or, better, to give an interpretation to why I want you to be in the future and look back to a present which will be past in that moment.

➡ *You know, it is interesting how the name of the coffee place as such (café) gets into the picture. While it can make some sense to me in the case of the pyramid, in this second work it seems to lose any concrete meaning and to function as some sort of “logo”, but always being there for us as a limit to the work itself, as to determine its basic atmosphere. Therefore, if I were to take upon myself the task of answering the question of why do you want me – your public – to be in your café as if I were in 2094, I would say: because a certain sense of history comes to the fore in this way, perhaps a history of forgetting, if such a thing is possible at all. The strangeness of this ever falling out of ourselves that is called time, its precise shape as history of the world and as world history, and then the mental debris, the songs that sometimes stick in our head and stay there against our attempts at getting them out, the human voice that bears the marks of illness, of a deficit of presence, of a different wiring or machine (or conscience) behind the voice, the sound of these voices collected, transformed in fact into a form of music, into a choir, but a choir only partially accessible, moving, like a cloud, created by performers, or rather by a protocol, setting, staging in which they play a part... well, all this mobilization of resources, of (logical-material) elements create a syntax, but one that is not writing in the banal sense of painting a textual meaning. Instead, I have the impression that you take us, somehow, to the potential of a legibility, to a point – which is not a very clear one – that you want us to regard, not necessarily with our eyes, but with our attention, as if you would say: “Look,*

semnificație concretă și să funcționeze ca un fel de „logo”, dar fiind mereu acolo pentru noi ca o limită a lucrării înseși, pentru a da parcă atmosfera ei de bază. Așadar, dacă ar fi să-mi asum sarcina de a răspunde la întrebarea despre motivul pentru care vrei ca noi – publicul tău – să fim în cafeneaua ta de parcă am fi în 2094, aș zice: pentru că în felul acesta se arată un anumit simț istoric, poate chiar o istorie a uitării, dacă așa ceva e posibil. Stranietatea acestei perpetue căderi în afara noastră care se cheamă timp, forma sa exactă ca istorie a lumii și ca istorie mondială, iar apoi deșeul mental, cântecele care se lipsesc de creierul nostru și stau acolo în poșida încercărilor noastre de a le îndepărta, vocea omenească purtând semnele bolii, ale unui deficit de prezență, ale unor circuite sau mașini (sau conștiințe) diferite în spatele vocii, sunetul acestor voci adunate, transformate, de fapt, într-o formă de muzică, într-un cor, dar un cor care e accesibil doar parțial, care se mișcă, precum un nor creat de actanți sau, mai degrabă, ca un protocol, un decor, o punere în scenă în care ei joacă un rol... toată această mobilizare de resurse, de elemente (logico-materiale) formează o sintaxă, dar una care nu (se) scrie în sensul banal de a picta o semnificație textuală. În schimb, am impresia că ne aduci oarecum la un potențial de lizibilitate, într-un punct – care nu e foarte clar – pe care vrei să-l privim, nu neapărat cu ochii, ci cu atenția, de parcă ai spune: „Uite, e ceva care merită să-l privim, să-l luăm în considerare...” Totuși ne arăți doar elementele celor două lucrări, în timp ce noi trebuie să le compunem pentru a ne da seama ce anume arată ele efectiv. Ce direcție indică ele? Există oare o direcție? De unde privești? Unde se află ochiul tău (logic) în această imagine? Nu e nevoie să răspunzi, căci perspectiva ta e prinsă deja în materialitatea lucrărilor prezentate. Trebuie, ca să zic așa, să ne uităm îndărăt, să ne uităm la locul din care provin, să le căutăm originea. E oare într-adevăr despre tine – ca autor? Sau e despre ceva care a ajuns la tine și tu doar i-ai permis să apară?

➡ Mă bucur că vorbești despre timp – care e chintesențial în munca mea – și că lucrările te-au făcut să te gîndești la un fel istorie (im)posibilă a uitării. Operele care mă interesează (și ca public, și ca artist) nu ne dau (nouă, publicului) o soluție definitivă, o cheie completă pentru descifrarea lor și nu aparțin autorului lor mai mult decît aparțin la ceea ce ea sau el primește din realitate și permite să apară. Sînt interesată de teme care mi se par cruciale, urgente pentru vremurile în care trăim. Revenind, *Alzheimer Café* – numele, ideea de cafenea nu are un înțeles concret nemijlocit pentru mine nici în prima, nici în a doua lucrare. Ai dreptate când vorbești despre o atmosferă generală care se află în spatele ambelor lucrări, chiar dacă aș evita categoric referirea la „logo”. Dacă inversezi cele două cuvinte și introduci „Café Alzheimer” într-un motor de căutare pe internet, vei găsi de unde vine acest titlu. Cafenelele Alzheimer sînt, în realitate, centre în care pacienții și familiile lor înfîlesc un personal calificat să organizeze tot felul de activități (informative pentru familii și terapeutice pentru pacienți). Acesta a fost unul dintre punctele de pornire, o primă imagine care m-a dus la aceste lucrări.

În fine, lucrez acum la *Alzheimer Café III*, care va apărea în viitorul apropiat, dar încă nu știu unde.

there is something there worth looking at, worth considering...” Still, you only show us the elements of the two works, while we must compose them to figure out what they are really showing. What direction do they indicate? Is there a direction at all? Where do you look from? Where is your (logical) eye in this whole picture? No need to answer, because your view is already captured in the materiality of the works presented. One must, so to speak, look back on them, look at where they might come from, search for their origin. Is it really about you – as an author? Or is it about something that arrived to you and you allow it to appear?

➡ I appreciate that you are talking about time – which is crucial in my work – and that the works made you think of a sort of (im)possible history of forgetting. The artworks I am interested, as public and as artist, do not give you (the public) a final solution, a complete key to read them and do not belong to the author more than to what s/he receives from reality and allows to appear. I am interested in topics that I feel are crucial, urgent in the times we are living. Going back to the name, *Alzheimer Café*, the idea of the café has no direct concrete meaning for me, neither in the first, nor in the second work. You are right when you talk about a general atmosphere that is behind both works, even though I would definitively avoid the reference to a logo. If you invert the two words and type “Café Alzheimer” in a web search engine, you will find where this title came from. Alzheimer Cafés, in reality, are centers where patients and families of patients meet with a qualified staff to do different kind of activities (informative ones for the families, and therapeutic ones for the patients). And this was one of the starting points, a first image that led me to these works.

Last, I’m working on *Alzheimer Café III*, and it will appear in the near future somewhere.